

preteklem deležniku: „Zgrudila se je na tla, zastrupivša sama sebe“, Lj. Zvon V, 584, Detela. „Več desetletij pozneje (se je) vzdramilo katoliško duhovstvo, spoznavše,“ . . . Lj. Z. IV, 115, Wiesthaler. Enako pri sedanjem deležniku: „Ljudstvo se razide, gredoče na drugo zabavo,“ Lj. Z. II. 458. „(tam) . . . je raslo mahovje, k počitku vabeče“ Lj. Z. IV, 4, Tavčar. „ . . . voda, čez krov se izlivajoča ne teče v brod“ Lj. Z. IV. 16. Franke. Poleg te oblike se je rabila tudi že samo moška oblika: „Židinja, ne pogledavši (!) je odgovorila,“ Lj. Z. V. 266, Detela; enako: „ni mogla prenašati puščobe na Višavi, videč (!) srečo in veselje na Nižavi“, Lj. Z. IV. 457, Tavčar. — Dovolj zgledov; iz tega je videti, da Levec ni bil vsem primerom enako pravičen.

(Konec.)

Dr. A. Breznik.

„Matica Slovenska“ je izdala za leto 1911. te-le knjige: Zbornik XIII. zvezek. Uredil Dr. Fr. Ilešič. — Slovenski spomini in jubileji. I. zvezek. Uredil Dr. Fr. Ilešič. — Slovenske narodne pesmi. 14. snopič. Uredil Dr. K. Štrekelj. — Hrvaška knjižnica. V. zvezek. (Dinko Šimunović: Tudjina c.) — Dr. Janez Mencinger: Izbrani spisi. I. zvezek. Uredil Dr. Jos. Tominšek. — Zabavna knjižnica. XXIII. zvezek (Fr. Ks. Meško: Črna smrt; Milan Puželj: Gregor.). — Knezova knjižnica. XVIII. zvezek. (Dr. Ivan Lah: Brambovci. II. del.) — O posameznih knjigah izpregovrimo o priliki.

Dr. A. De Benedetti. — Verso la Meta (K cilju). — Torino. GB. Paravia. 1911. — Knjiga je na-

menjena šolskim krogom in jo njim, ki so večji laščine, omenjamo in priporočamo zato, ker je takih malo dobiti. Na podlagi lastne izkušnje in dolgoletnega preučevanja podaja pisatelj, odličen profesor, zelo skrbno in duhovito sestavljen navod, kako se je učiti mlademu naraščaju, da pride lahko in uspešno do svojega cilja, to je do izvršitve svojih študij in do gotove izobrazbe, ne da bi, čeprav nehote, zamujal čas in denar po nepotrebnem trosil ali si zdravje kvaril. Že naslovi raznih poglavij kažejo, kolike važnosti je ta knjiga: — Mladim čitateljem — Higijena in učenje. — Navodilo za učenje. — Kako naj se opazuje. — Vzgoja volje. — Vzgoja spomina. — Vzgoja okusa. — Vzgoja glasu. — Kako naj se ustmeno predava. — Kako naj se čita. — Kaj je čitati, da se razvijejo poklici. — Kako naj se delajo pismene naloge. — Kako naj se napravljajo izpiti . . . itd. Posamezna poglavja so krasno in bogato razložena in vsebujejo mnogo zlatih pedagoških naukov in mladini prepotrebni nasvetov ne da bi bila knjiga suhoparna in težko prebavljiva; nasprotno, čita se prav slastno in z velikim zanimanjem.

Delo, ki je izšlo v večji (450 strani) in v manjši (214 str.) izdaji, za višje in za nižje razrede srednjih šol, je bilo večkrat odlikovano in toplo pozdravljeno od strokovnjakov v mnogoštevilnih ocenah. Doživelo je več izdaj v prav kratkem času in je prevedeno v razne jezike. Dobro in koristno bi bilo, da bi tudi Slovenci imeli kaj takega. Slovensko šolstvo je sicer razvito in tudi primeroma dobro preskrbljeno s pedagoško literaturo, a taka knjiga bi vendar kmalu postala priljubljen vademecum in pomenljiv voditelj učeči se mladini.

Ivan Trinko.

GLASBA.

Mihelčič: **Narodne pesmi.** Tiskala Zadruga tiskarna v Ljubljani. 1911. Gosp. organist Mihelčič je imel pri izdaji teh narodnih pesmi prav srečno roko. Zbral je samo vseskozi solidne in poštene pesmi, ki jih lahko brez skrbi damo tudi naši mladini v roko. Cela zbirka obsega osemnajst pesmi: 1. „Vodica med gorami“, 2. „V Ljubljanco pridem čez goro“, 3. „Prišle so nove novice“, 4. „Oj srečne so rib'ce“, 5. „Tam so štirje fanti“, 6. „Sinoči je pela“, 7. „Bog je pa stvarnik moj“, 8. „Tri tičice“, 9. „Spazila sem Janka“, 10. „En pastirček kravce pasel“, 11. „Ljubi očka, ljuba mamca“, 12. „Stoji, stoji ravno polje“, 13. „Ostani, sinko Janko, tu“, 14. „Oj, I've, k nam na kres“, 15. „Preljubi ti ženin“, 16. „Ena ptička priletela“, 17. „Marija je po polju šla“, 18. „En očka ima sinčke tri“. — Napevi so lepi, harmonizacija primerna, preprosta in korektna. Tudi tisk je prav čeden, oblika — žepni format — izredno prikupljiva. Zbirko je založil g. skladatelj sam, prodajajo jo pa: Katoliška Bukvarna in L. Schwentner v Ljubljani, Katoliško tiskovno društvo v Gorici in Krajčevi nasledniki v Novem mestu. Cena trdo vezani knjižici 1 K, mehko vezani 70 vin. 10 izvodov 6 K. — Zbirko toplo priporočamo.

Novi Akordi. X. letnik, 5. številka je posvečena Franu Gerbiću, nestorju slovenskih skladateljev, in prinaša samo Gerbićeve skladbe:

en moški in dva mešana zbora, eno klavirsko skladbo, tri samospeve s klavirjem in cerkveno skladbo „Ave Maria“ za dva glasova z orglami.

Moški zbor „Zastava naša“ (tudi besedilo zložil Fr. Gerbić) je krepka koračnica iz skladateljeve najmlajše dobe. (op. 29. št. 2.) Poklonjena je pevskemu društvu „Ljubljana“. — Mešana zbor „Četiri godišnje dobe“ (op. 27. št. 1.) in „Klic pomladni“ (op. 27 str. 4.) datirata istotako iz skladateljevih mlajših let. Oba zbora sta zelo preprosta, a ljubka, in zlasti o „Klicu pomladnem“ sodim, da se s svojim svežim „kuku“-motivom, vseskozi lahnim melodičnim tokom in gladko harmonično ubranostjo še tudi danes vedno lahko izkaže kot jako hvaležna in efektna skladba. — „Mazurka“ (op. 59. št. 2.) nas zopet spominja na Gerbićevo bivanje med severnimi našimi brati Poljaki in kaže kolikortoliko Chopinov vpliv. Skladba ni težka.

Samospevi „Nihče ne ve“ (op. 62. št. 1.), „Mrtva pomlad“ (op. 62. št. 2.) in „Trubadurka“ (op. 63. št. 2.) nam pa kažejo Gerbića, kako sklada danes. Zares velika je razlika med prej omenjenimi zbori in temi samospevi. Tam diatonika, škalni akordi, sploh preprostost v vsem in vsakem oziru, tu hroma-

¹ Glej Mazurko istega skladatelja v „Novih Akordih“ X. letnik, št. 1.

tika, alterirane harmonije, bujna glasbena raznoličnost vsepovsod. — Dvospev „A ve Marija“ (op. 66.) je dostojna cerkvena skladba prijaznega značaja, solidne fakture in zmerne obsega.

Tudi ta številka „Novih Akordov“ nam živo priča, kako je Gerbič, četudi v trudopolnem delu osivel, še vedno čvrsto delaven, kako zlađa še vedno od dneva do dneva in se kot glasbenik razvija v najboljšem pomenu besede.

G. uredniku „Novih Akordov“, dr. Gojmiru Kreku gre velika hvala, da se je našega velezaslužnega skladatelja Frana Gerbiča o priliki njegove sedemdesetletnice spomnil na tako lep način. G. jubilarantu pa želimo vsi od srca še prav mnogo zdravih in blagoslova božjega polnih let na prospeh slovenske glasbe: poštene posvetne in dostojne cerkvene.

Stanko Premrl.

Ign. Hladnik. *Fünf fugierte Festspiele für Orgel.* Op. 61. Preis 2 K 40 h. Verlag Ant. Böhm u. Sohn.

Čudna stvar, da slovenski skladatelj izda svoje delo z nemškim napisom! Ako je hotel delo spraviti med širši svet, naj bi se bil poslužil latinskega jezika za naslov! —

Vsaka teh iger ima uvod, ki je precej konvencionalen. Igre same so lepo, umetnostno stremljenje, ki se kaže v bujni fantaziji, spretni imitaciji, fugirani

obliki, drznih postopih in živahni ritmiki. Teme so v obče lepe, plemenite; druga nam je zato manj všeč, ker se dvakrat dvigne na isto višino. Tudi arhitektura drugega fugiranega stavka ni dosledna, ker ima „dux“ tri takte, „comes“ štiri. Tretja igra je pravzaprav parafraza znane Marijine pesmi, ki postaja proti koncu radi enoličnosti zelo dolgočasna; vsa modulacija se namreč suče samo krog tonike, dominante in subdominante.

Hladnik je jako razborit skladatelj, samo: prvič rad zabrede v banalne motive, in drugič gre glede kvartsektakordov, pokritih kvint in oktav — preko naukov harmonije. On je nekako ponosen na to samostojnost, a mi ga zagotavljamo, da stoji v tej zadevi osamljen in da je ta samostojnost velika napaka. Prve napake se je v figuriranih igrah srečno ognil, v drugo pa večkrat padel, n. pr. str. 2, druga vrsta, sedmi takt; str. 8, druga vrsta, zadnji takt; str. 9, tretja vrsta, prvi takt; str. 9, druga vrsta, drugi takt (tu si je celo privoščil paralelno oktavo v altu in basu). — Harmonija je dogma, ki je resnobnemu glasbeniku sveta. — Kljub tem dobrohotnim opazkam je delo najboljše, kar jih je izšlo iz Hladnikovega peresa; igre se bodo mogočno čule z orgelskih korov. Želeti je, da skladatelj vztraja na poti, ki se je podal nanjo s tem delom.

P. H. S.

„NAŠA KRI.“

Dne 2. januarja 1912 se je na odru deželnega gledališča uprizorila nova F. S. Finžgarjeva drama „Naša kri“.

Dejanje se odigrava sledeče:

I.: Leta 1813., za časa francoske okupacije, je župan v neki vasi na Gorenjskem Miklavž Borštnik, 50 let star, pameten in dober mož. Njegova žena je Katra, Jerica hči, hlapcu je ime Matija. V županovi gostilni so zbrani kmetje, ki preklinjajo Francoza, in fantje kontrobantarji, njim na čelu Štefan, Jeričin ženin. Beseda nanese na francoskega oficirja Renarda, ki se je svojčas mudil v vasi zavoljo eksekucije in se zagledal v Jerico. Hlapec Matija zagotovi, da bo on Jerico varoval, če bi se namerilo, da bi Francoz zopet v vas prišel. Medtem prihiti mežnar Groga in pove novico, da sta se kmeta Matijevc in Kuharjev Rok vrnila, prvi z Laškega, drugi z Ruskega. Kmalu prideta sama in povesta vsak svojo žalostno povest; kmetje se jeze na „zlodja Napoljonskega“, ki mu ni mar krvi in življenja ljudstva. Župan Borštnik napove, da je intendant zaukazal, da ima vas zopet dati dva konja in dva huzarja ali pa 4000 frankov. Zdajci začne biti plat zvona, eksekucijski oddelek je prišel, častnik Renard in njegov sergent vstopita, pride do konflikta z županom, Jerica pokaže svoje veliko sovraštvo do tujcev, Renard ji pa dvori; vojaki v vasi streljajo, vendar se zadržaj nič ne zgodi; Štefan pobegne v planine.

II.: Ljudje hodijo v cerkev in tožijo nad francoskimi časi. Fantje so vsi v gore pobegnili, ljudje se boje „eksekucijona“, nekateri možje si pa namigavajo, da se bodo Francozi in cesarski spoprijeli,

in skozi celo dejanje sije upanje, da bo tujevladja kmalu konec. Renard se pri županovih gosti, občuduje trdovratnost ljudstva in lepoto Jeričino ter citira Rousseaua: Nazaj k naravi! Ko se z Jerico šali, ga hlapec Matija dregne in se zopet zakolne, da se dekleta Francoz ne bo dotaknil. Oficir obupuje; Jerico resnično ljubi, upornost ljudstva mu kaže, da Napoleon svojih namenov ne bo dosegel, kruta vojska je vzrok, da ljudstvo ne pojmuje velike imperatorjeve misli: kri h krvi, rod k rodu! Jerica ne bo Renardova, Ilirija ne Napoleonova. Zdajci pride sergent in vsled njegovega prigovarjanja se oficir odloči, da dá poloviti fante, med njimi Štefana, ki mu je na poti. Medtem pregovarja Renard Borštnika, češ, Francozi hočejo ilirskemu ljudstvu le dobro, sanjari, kako bo vzel Jerico in se pokmetil, župan pa o tujcih noče ničesar slišati. Sergent fantov ni dobil, ker so vsi v gorah. Renard da v jezi prebrati proklamacijo in ko izve, da so skrivači v gorah Francoze napadli, odide s svojo četo na planine, kmetje z županom na čelu pa sklenejo, da se ne vdajo, češ, boljša je smrt kakor življenje pod to zastavo! Vendar pa župan zdvaja, zlasti, ker se je med tem izvedelo, da so neznanci napadli pošto in se boji, da bi odgovornost za to ne padla nanj.

III.: Renard se je vrnil. Slučaj s pošto se mu zdi kakor nalašč. Čaka še kompanije od generala Bellotija. Upa, da s tem ljudstvo uplaši in župana pritisne, da mu bo dal Jerico za ženo. Toda od generala dospe poročilo, da s kompanijo ne bo nič; Francozom se ne godi preveč dobro. Sergent oficirju nato nasvetuje zvižajo. Županu naj nastavi nož na